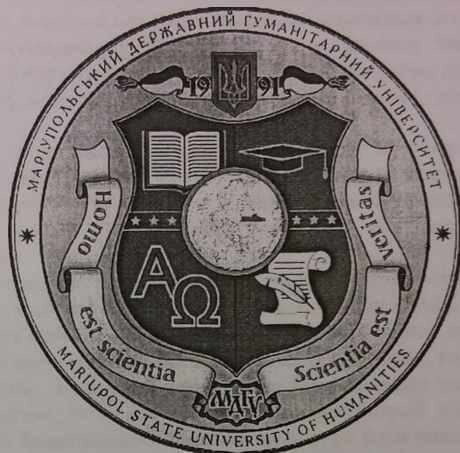

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів
XII підсумкової науково-практичної конференції
викладачів

05 лютого 2010 року

*За загальною редакцією
доктора політичних наук, професора,
члена-кореспондента Філологічного товариства «Парнасос» Афіньської академії
К.В. Балабанова*

МАРІУПОЛЬ – 2010

ПІДСТАВИ ДЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ СПРАВ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Основним завданням господарського суду при розгляді справи є виявлення та дослідження всіх необхідних доказів по справі та об'єктивний, повний та всебічний розгляд справи.

Дослідження підстав для перегляду господарських справ за нововиявленими обставинами в Україні не здійснювалося. Проте чинний ГПК не містить переліку таких обставин, що спричинює численні необгрунтовані звернення суб'єктів господарювання до суду з підстав, що не є нововиявленими, і суд у кожному конкретному випадку надає обгрунтування своїй відмові у порушенні справи за нововиявленими обставинами.

Проаналізуємо окремі групи підстав для перегляду.

I. Однією з основних та найпоширеніших підстав є неправдивість пояснень учасників процесу, висновку експерта, перекладу. Слід зауважити, що повідомлення завідомо неправдивих відомостей про факти учасниками процесу тягне за собою кримінальну відповідальність. Водночас, умисне перекручення відомостей про факти, які мали місце в дійсності, може й не тягнути за собою кримінальної відповідальності. Наприклад, дача експертом завідомо неправильного висновку, а перекладачем – здійснення завідомо неправильного перекладу внаслідок застосування до них залякування, погроз вбивством, заподіянням шкоди здоров'ю, знищенням чи пошкодженням майна цих осіб або їх близьких, насильства чи інших незаконних заходів з боку інших осіб або осіб, які є учасниками процесу, або посадових осіб, не можуть розцінюватися як кримінально-карані діяння.

Повідомлення неправдивих відомостей внаслідок добросовісної помилки будь-якого учасника процесу, в тому числі експерта та перекладача, також не є ані завідомо неправдивим наданням доказу, ані фальсифікацією доказів, оскільки в їхніх діях відсутній умисел. Проте, цілком зрозуміло, що в цих випадках судові рішення залишатиметься неправосудним і через це воно повинно бути переглянute за нововиявленими обставинами.

II. В процесуальній літературі існують різні думки щодо питання про те, чи злочинні зловживання у справі судді, прокурора та інших посадових осіб завжди повинні тягнути за собою скасування судового рішення, винесеного по даній справі. Вказані дії завжди повинні неминуче негативно впливати на хід правильного вирішення справи по суті [1]. Якщо ж такого негативного впливу не доведено, то підстав для перегляду справи за нововиявленими обставинами в такому випадку немає. Так, неповідомлення посадовою особою інформації, необхідної для вирішення справи, є зловживанням. Проте заявнику необхідно довести істотність даної обставини для справи. Якщо зміст виявленої інформації суттєво не впливає на суть розглянутої справи, то рішення по цій справі не підлягає скасуванню.

III. Підставою для перегляду може бути фальсифікація доказів, що завжди є результатом умисних дій певних осіб, які намагаються спотворити, перекрутити справжні відомості про події чи факти з метою досягнення бажаних для них результатів. У господарському процесі найбільш часто фальсифікація виражається у допечатці тексту в договори та звітні документи, внесенні в документи даних, що не відповідають дійсності, заміні або видаленні аркушів у документах, підробці підпису на документах, а також фальсифікації судових актів, нібито прийнятих іншими судами для створення преемності або переваг у даному процесі (наприклад, сфальсифікована ухвала про застосування

заходів до забезпечення позову або рішення про визнання банкрутом суб'єкта господарювання). Цими документами учасник процесу може вводити в оману не тільки суд, але й інших учасників, створюючи у них певне сприйняття обстановки та спонукаючи до відповідних дій.

IV. Рішення, прийняте господарським судом або іншим компетентним органом, яке встановлює факти, що мають значення для нової справи, не доводяться знову при розгляді такої справи. Крім того, господарський суд не вирішує в судовому засіданні питання законності і конституційності нормативно-правових актів, презюмуючи, що до скасування таких актів у встановленому порядку вони є дійсними і законними, доки не доведено іншого.

При цьому у випадку подальшого скасування акту суду або нормативного акту виникає питання щодо перегляду рішення суду, в основу якого було покладено ці акти. Оскільки частіше за все строки для можливості порушення будь-якого іншого виду перегляду пройшли, то залишається останній варіант – відновлення справи за нововиявленими обставинами.

V. Нововиявленою обставиною може бути визнання Конституційним Судом України закону, застосованого судом у справі таким, що не відповідає Конституції України [2]. Ця думка підтверджується у роз'ясненні президії Вишого господарського суду України від 21.05.2002 № 04-5/563 «Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами». Будь-який закон може бути визнано неконституційним повністю або в окремій частині, якщо він не відповідає Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура його розгляду, ухвалення або набрання ним чинності. Таким чином, правосудність судового рішення, виписаного на підставі такого закону, стає під сумнів.

VI. Останнім часом виникло питання про кореляцію вітчизняної системи перегляду справ із рішеннями Європейського Суду з прав людини, у яких визнається порушення норм Конвенції про захист прав людини та основних свобод при розгляді судом України справи [3].

Ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод гарантує кожній фізичній або юридичній особі право на розгляд судом упродовж розумного строку цивільної, кримінальної, адміністративної або господарської справи, а також справи про адміністративне правопорушення, в якій вона є стороною. Так, ст. 10 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» встановлено, що відновлення попереднього юридичного стану Стягувача може здійснюватися шляхом повторного розгляду справи судом, включаючи відновлення проведення у справі.

Проте термін «міжнародна судова установа, юрисдикція якої визнана Україною» є більш широким порівняно з терміном «Європейський Суд з прав людини», тому доречніше вживати саме його (більш широкій).

VII. Перелік нововиявлених обставин не може бути вичерпно встановлений, оскільки завжди існує можливість появи обставини, яка не підпадає під вищевказані різновиди. Адаже у випадку, коли по конкретному спору виявиться обставина, що підпадає під ознаки нововиявленої, але не може бути віднесена до жодної з вищевказаних груп, то будуть обмежуватись права особи на отримання законного та справедливого рішення по справі. Цього допустити не можна.

На підставі вищевикладеного пропонуємо викласти у Господарському процесуальному кодексі України такі *підстави для відновлення справи за нововиявленими обставинами*:

1) невірність перекладу, висновку експерта, а також показань свідка, на яких ґрунтується судовий акт.

2) зловживання судді, прокурора та інших посадових осіб, вчинені під час провадження у справі, в тому числі злочинні зловживання, встановлені вироком, що набрав законної сили, що вплинули на винесення незаконного рішення;

3) фальсифікація документів, речових доказів, протоколів судових дій та інших доказів, що спричинили винесення незаконного судового рішення;

4) скасування судового акта господарського суду чи іншого суду або акта іншого органа, що стали підставою для прийняття даного судового рішення, та прийняття відповідного акта, протилежного за змістом відповідному акту (в цілому або його частини), на підставі якого було прийнято судове рішення по даній господарській справі;

5) визнання Конституційним Судом України таким, що не відповідає Конституції України закону чи іншого нормативно-правового акта, що був застосований господарським судом у конкретній справі;

6) визнання судових рішень міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, такими, що порушують міжнародні зобов'язання України;

7) усі інші обставини, які не були відомі заявнику та господарському суду при винесенні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять його неправильність.

Література:

1. Бобечко П. Зловживання посадових осіб, які ведуть кримінальний процес як одна з підстав для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Львів, 2003. – Випуск 38. – С. 538-545. – С. 541.

2. Стефанюк В. Судова реформа в Україні // Право України. – 1998. – №1. – С. 21.

3. Куц Г. Г. Європейський Суд з прав людини і Україна // Вісник Верховного Суду України. – 1999. – № 5(15). – С. 18-20. – С. 18.